

Rovdjurens ekologiska roll

Örjan Johansson

Grimsö forskningsstation / SLU

Hur naturliga är ekosystemen?

Ekologisk roll – evolutionen har anpassat arter till miljön där de finns

PNAS

RESEARCH ARTICLE

ECOLOGY

 OPEN ACCESS

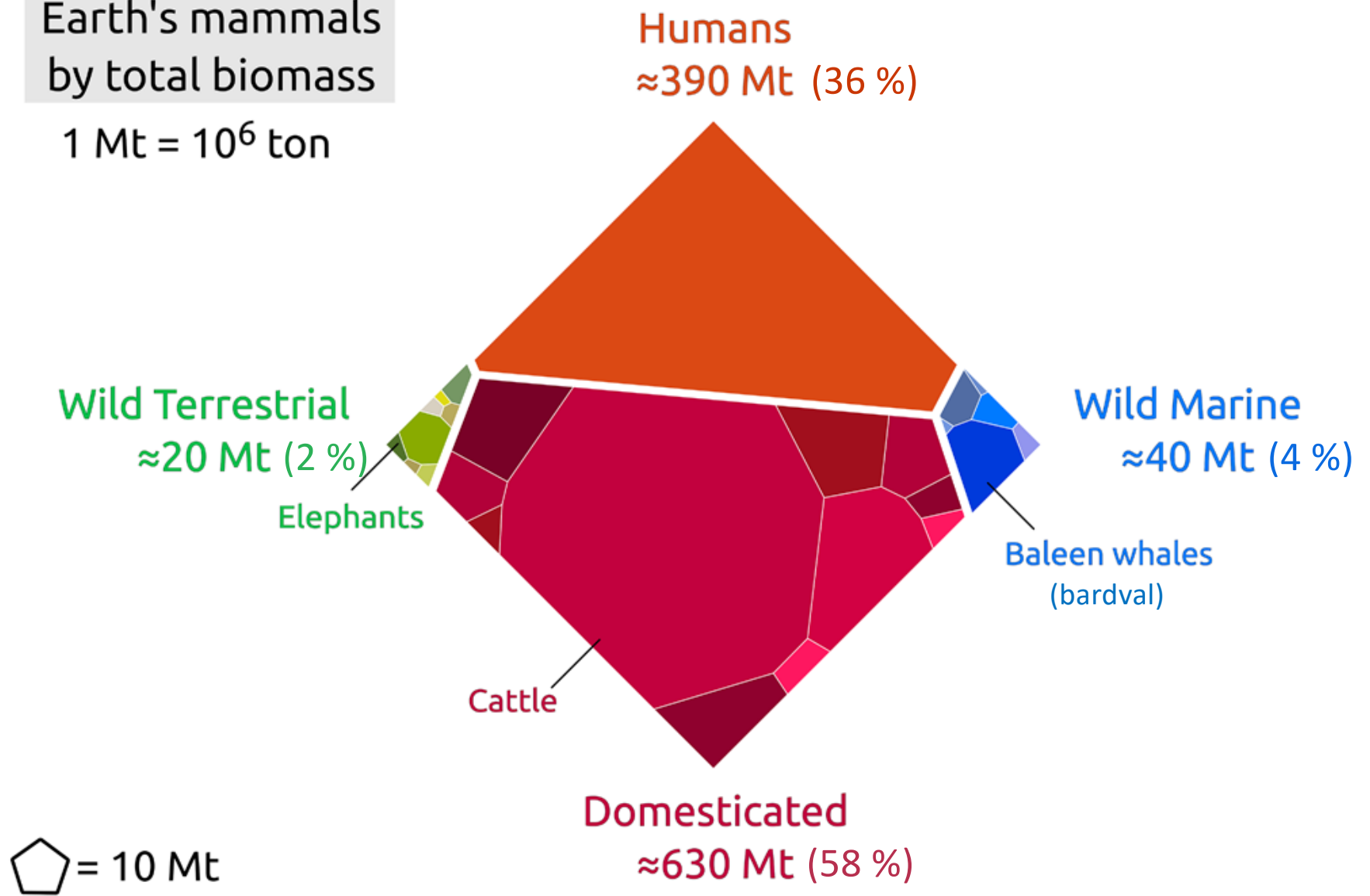

The global biomass of wild mammals

Lior Greenspoon^{a,1} , Eyal Krieger^{a,1}, Ron Sender^a , Yuval Rosenberg^a , Yinon M. Bar-On^a , Uri Moran^a, Tomer Antman^a , Shai Meiri^{b,c} ,
Uri Roll^d , Elad Noor^a , and Ron Milo^{a,2}

Earth's mammals
by total biomass

1 Mt = 10^6 ton

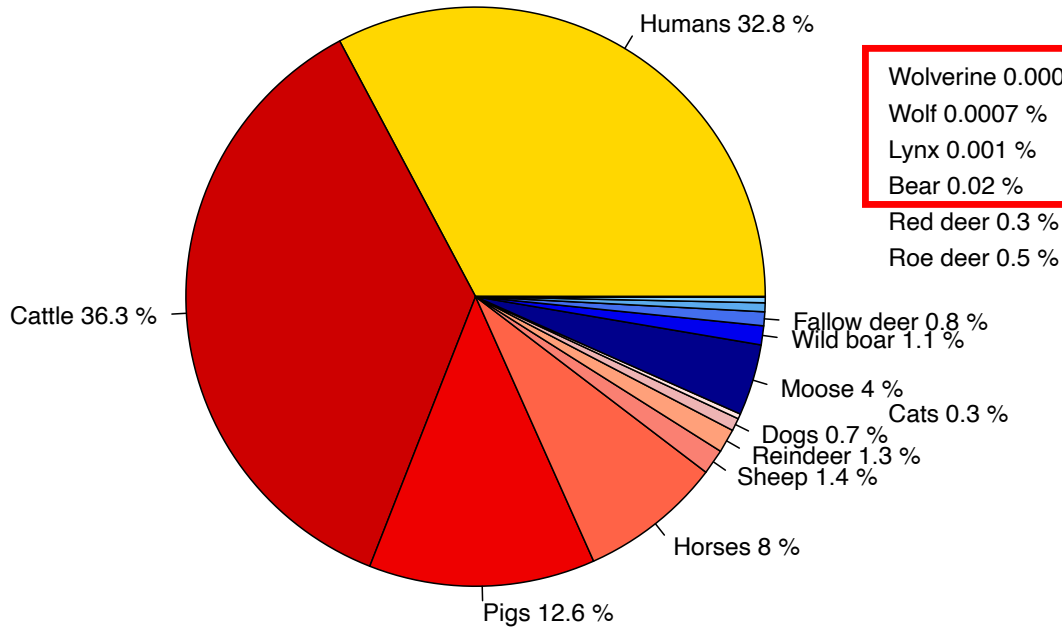

Hur ser det ut i Sverige?

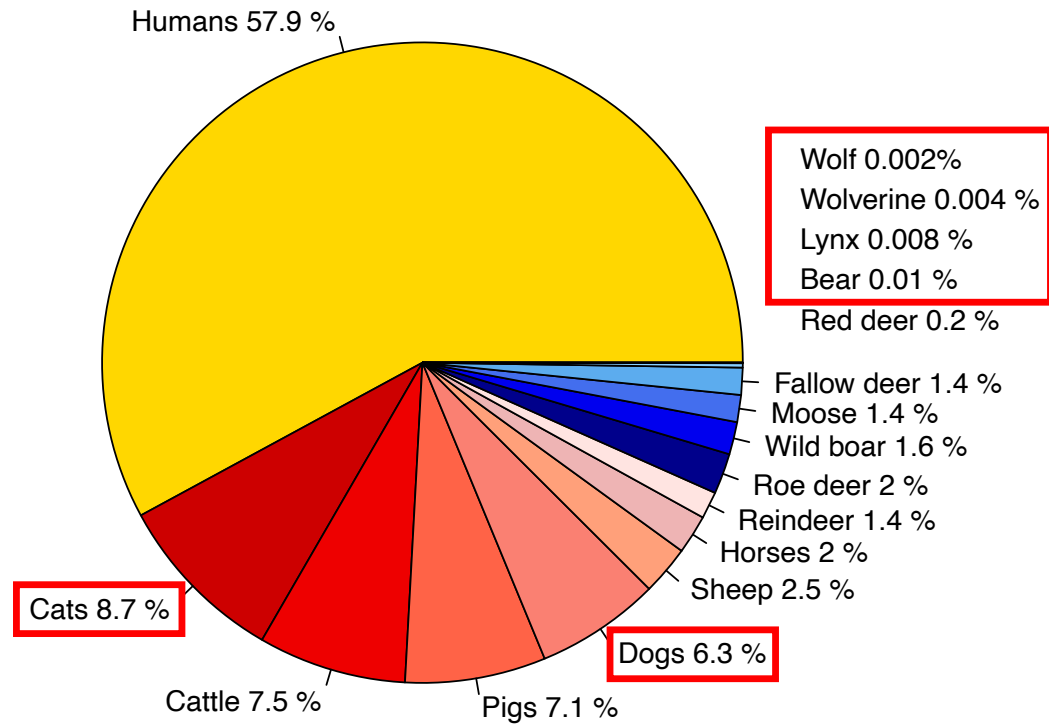
“Stora områden med vildmark”
“Få människor”

Sverige (biomassa)

Sverige (antal)

Sverige (biomassa)

Människor 32.8 % Tamdjur 60.6 %
 Klövvilt 6.6 % Stora rovdjur 0.02 %

Sverige (antal)

Människor 57.9 % Tamdjur 35.4 %
 Klövvilt 6.7 % Stora rovdjur 0.03 %

Ekosystemen

Människan bestämmer:

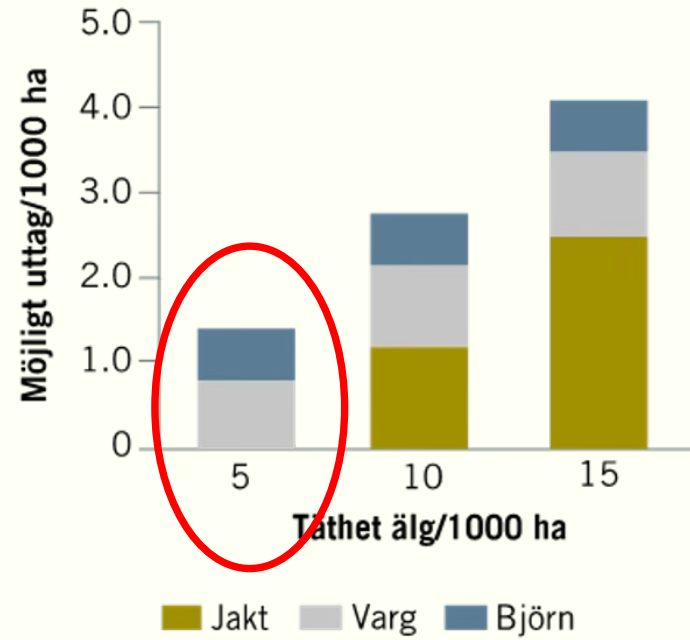
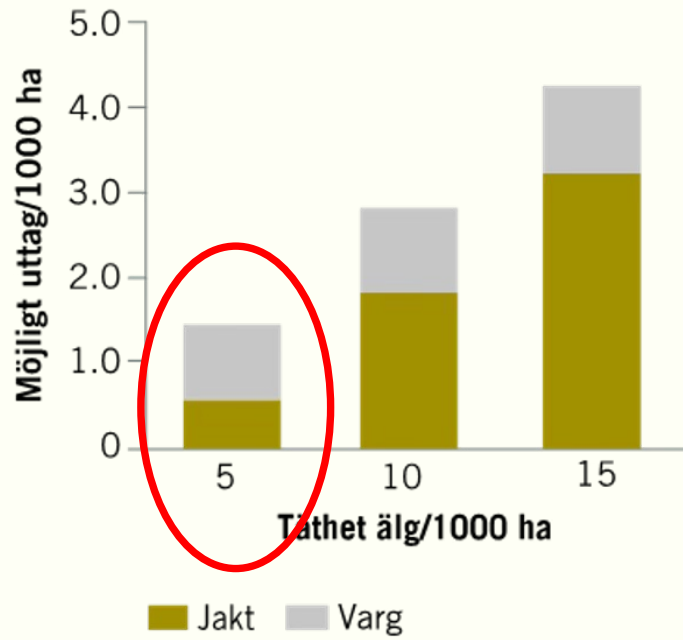
Arter av träd, gröda

- Omloppstid

Gödsel, kalk, brand,
betesmark, hagar...

Mängden vilt baseras på
skadenivåer

Möjliga effekter

Väljer svaga bytesdjursindivider

Risklandskap

Kadaver – resurs för andra

Populationsreglerande

Jaktsätt

Förföljande

Oftast hunddjur (varg, Afrikansk vildhund)

Mer uthållig / snabbare

Märker under jakt om en individ är svagare
(ung, sjuk, gammal, skadad)

Dödar mindre effektivt

Måttlig/stor selektion inom arter

Smygande

Större kattdjur (lodjur ->) förutom gepard

Smyger in nära, kort explosiv jakt

Troligtvis liten/ingen effekt av svaghet hos
bytesdjur

Dödar snabbt

Liten selektion inom arter

Gallrar svaga bytesdjur

Skandinavien

Friska viltstammar, ung
medelålder

Varg - kanske marginell
påverkan, dock tar de
främst unga djur

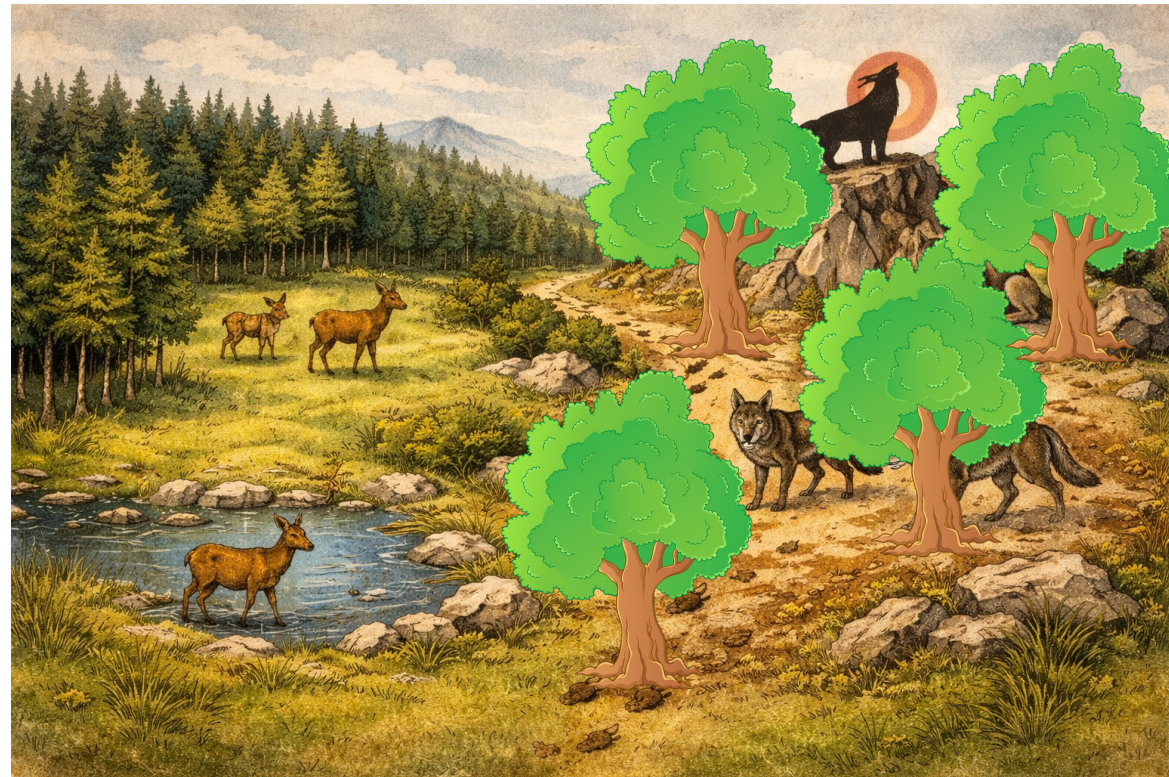
Minska smittspridning?

Risklandskap

Ripple, flera artiklar.
Varg och kronhjort –
Yellowstone

Senare studier – ingen
effekt

Om det finns effekter –
förföljande rovdjur

Kadaver som resurs

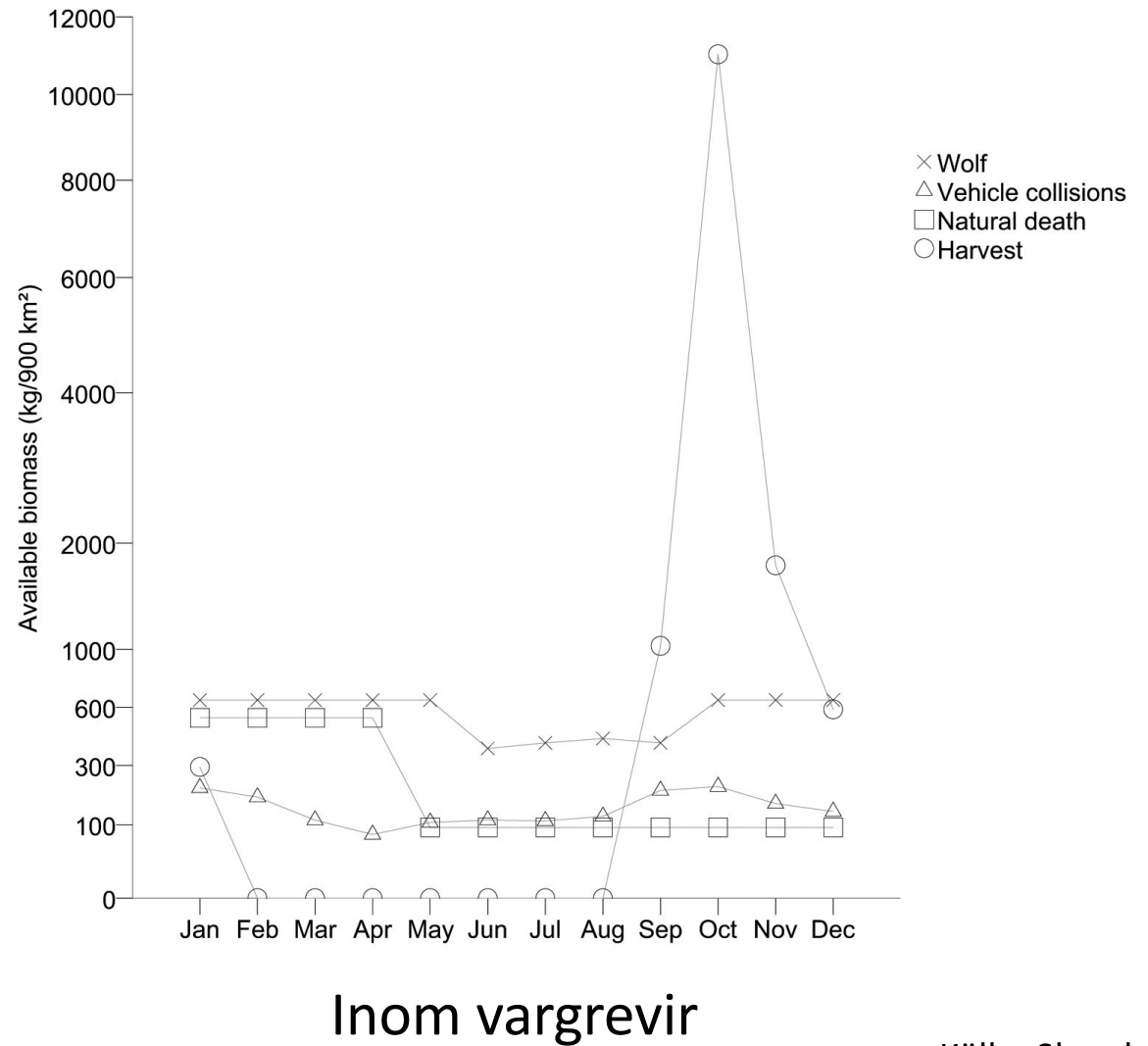
Viss påverkan

Arter som gynnas:

Järv...?

Lodjur: ca 50 000 rådjur/år

Trafik: ca 50 000 rådjur/år

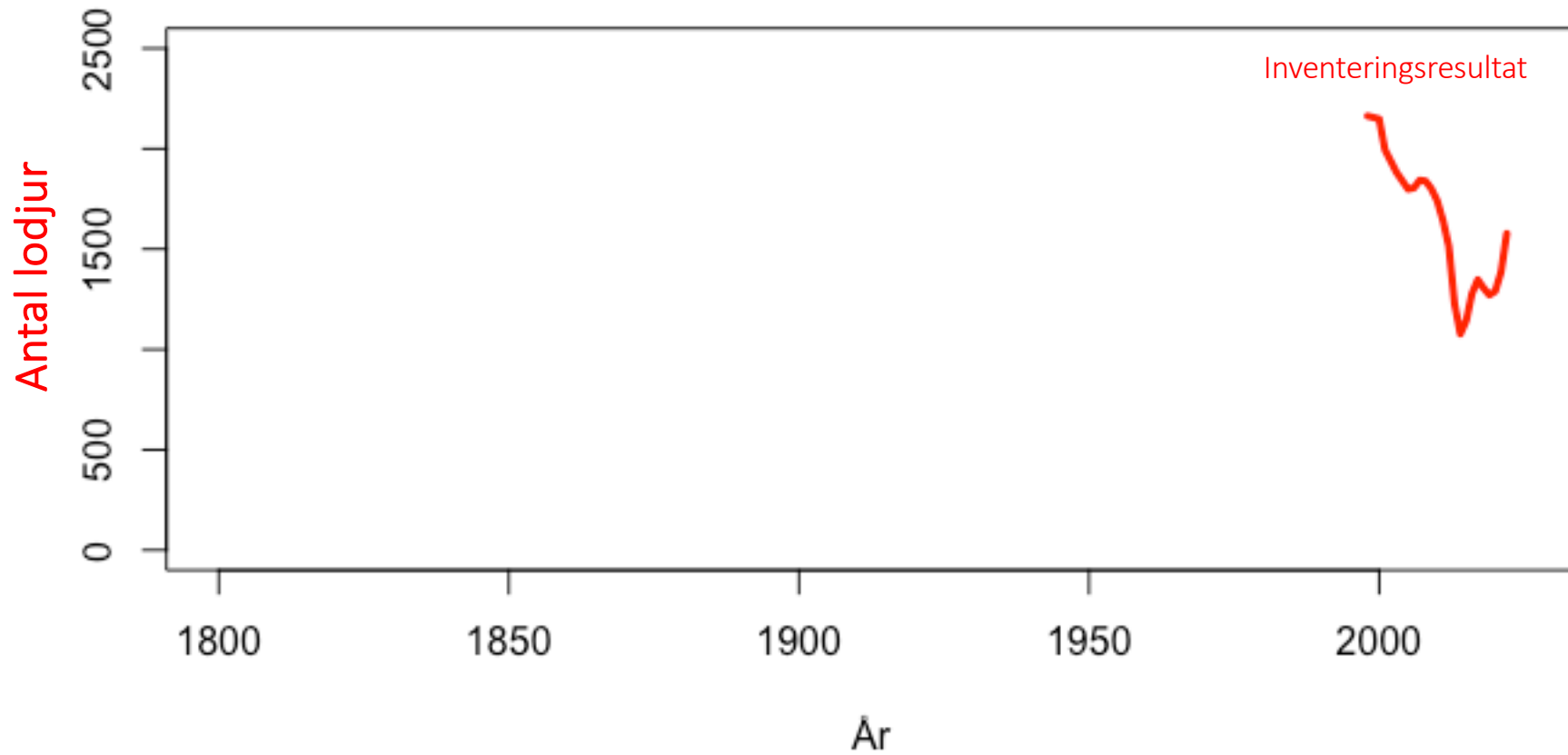
Källa: Skandulv

Populationsreglerande bytesdjur

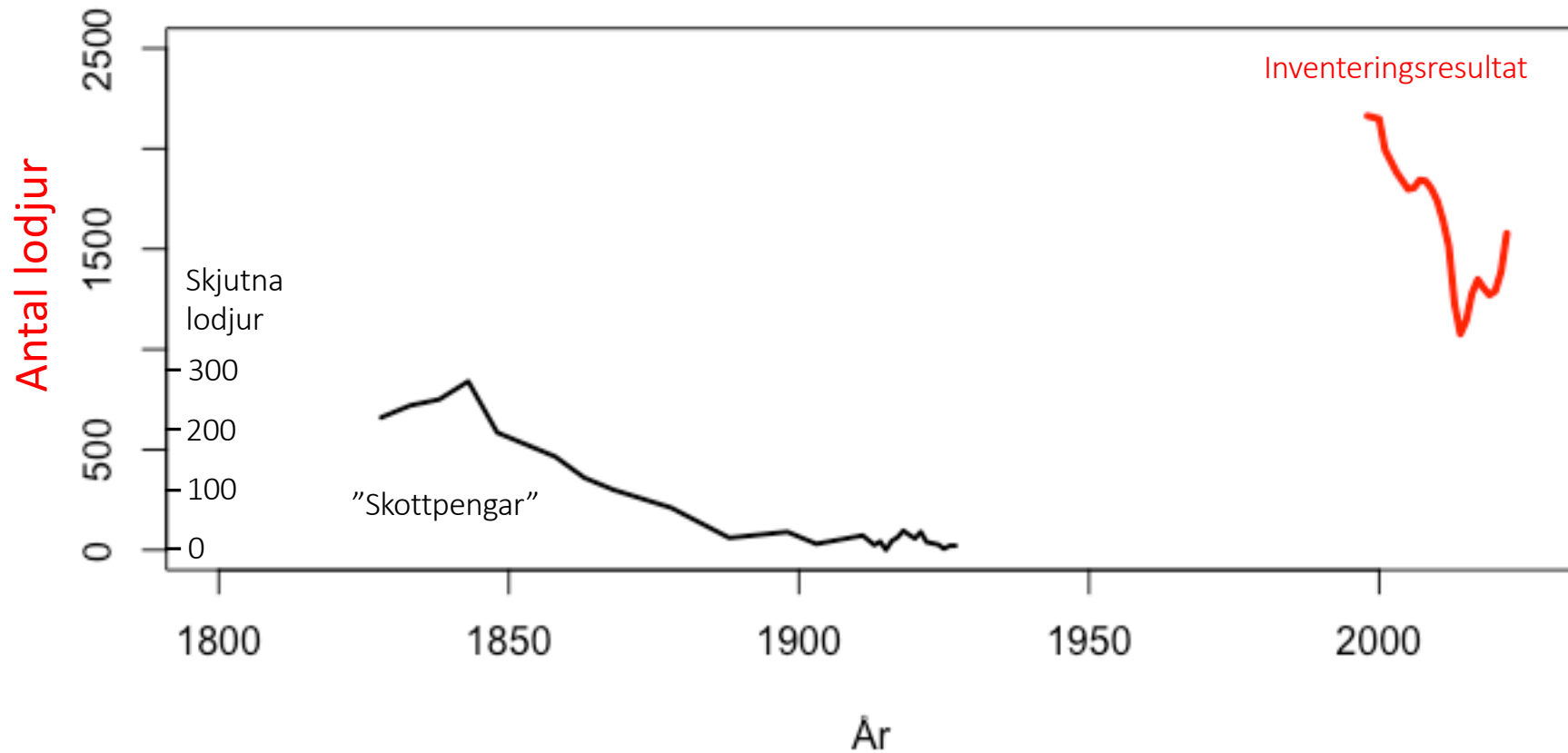
Älg & kronhjort förvaltas
med tilldelningar ->
människan styr

Lodjur?

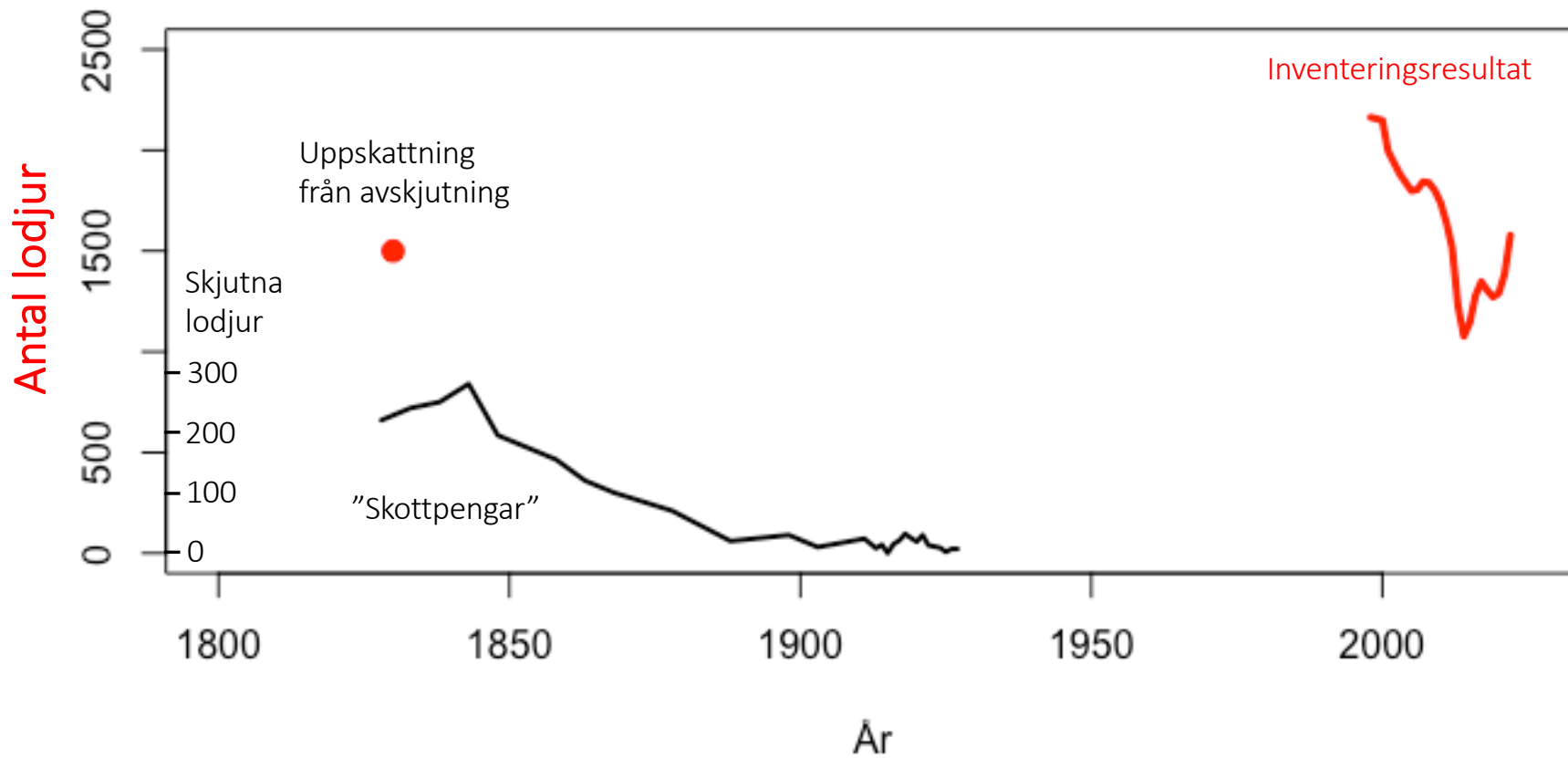
Lodjur – Sverige sedan 1830

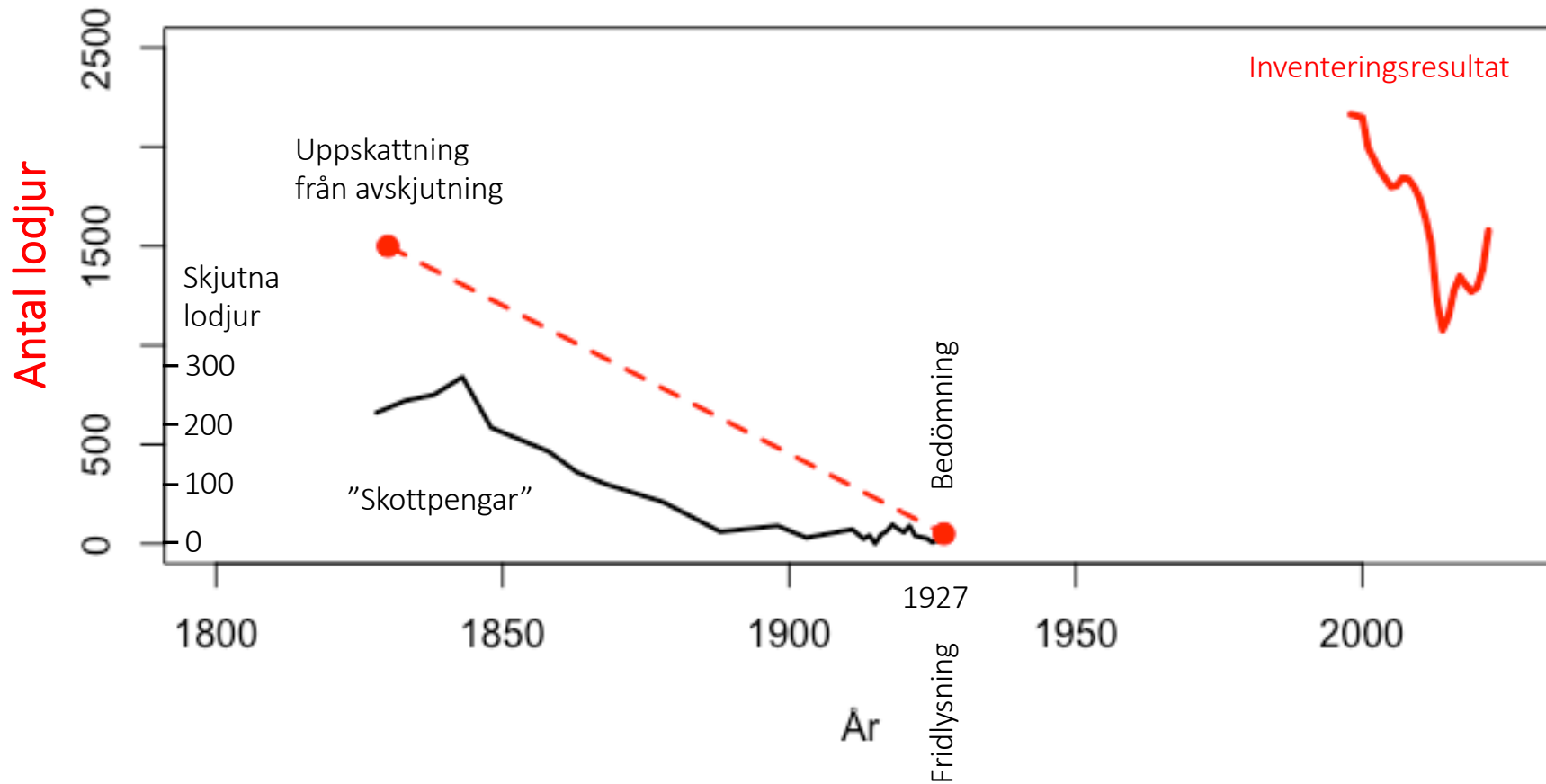
Lodjur – Sverige sedan 1830

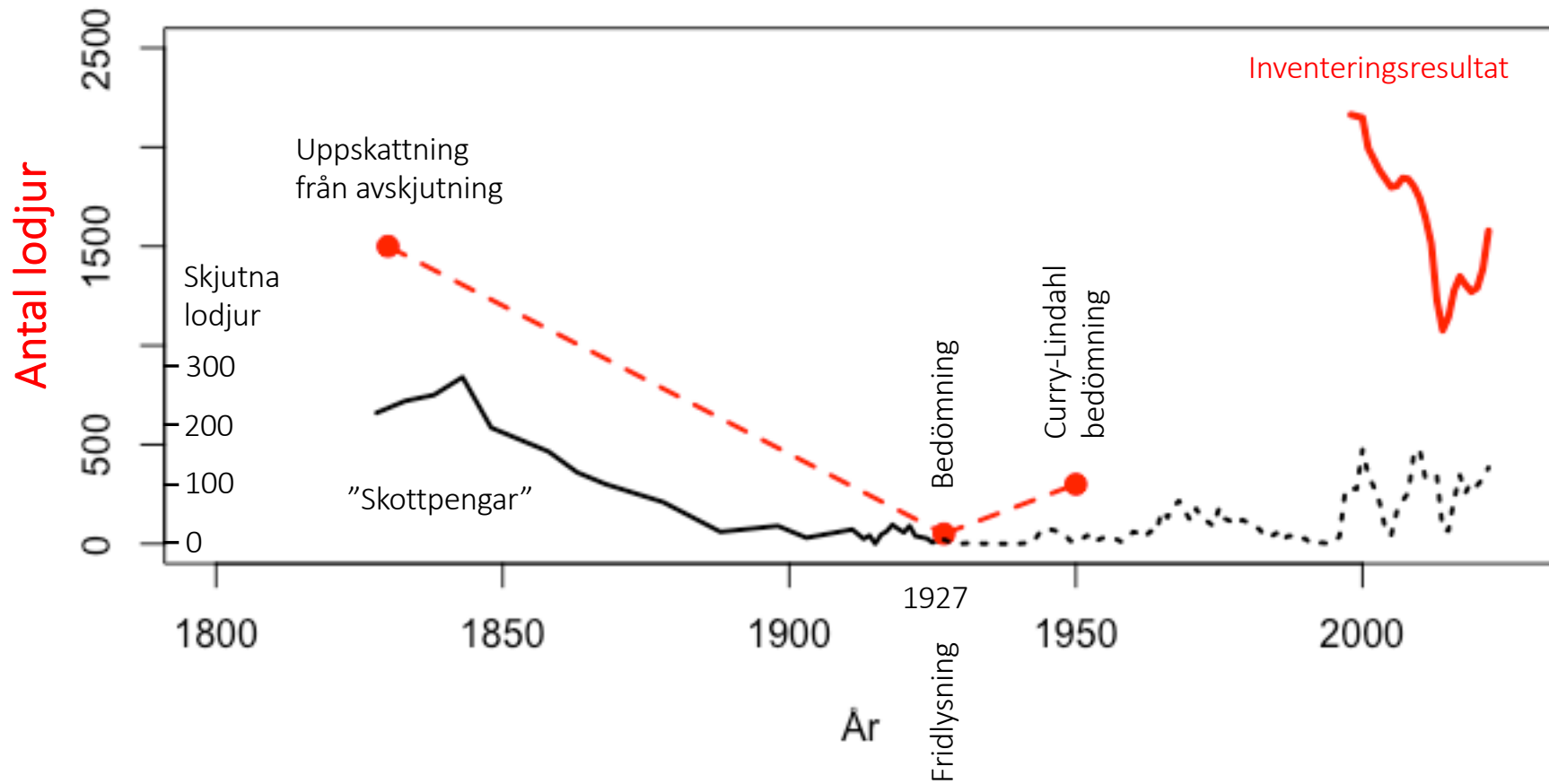
Lodjur – Sverige sedan 1830

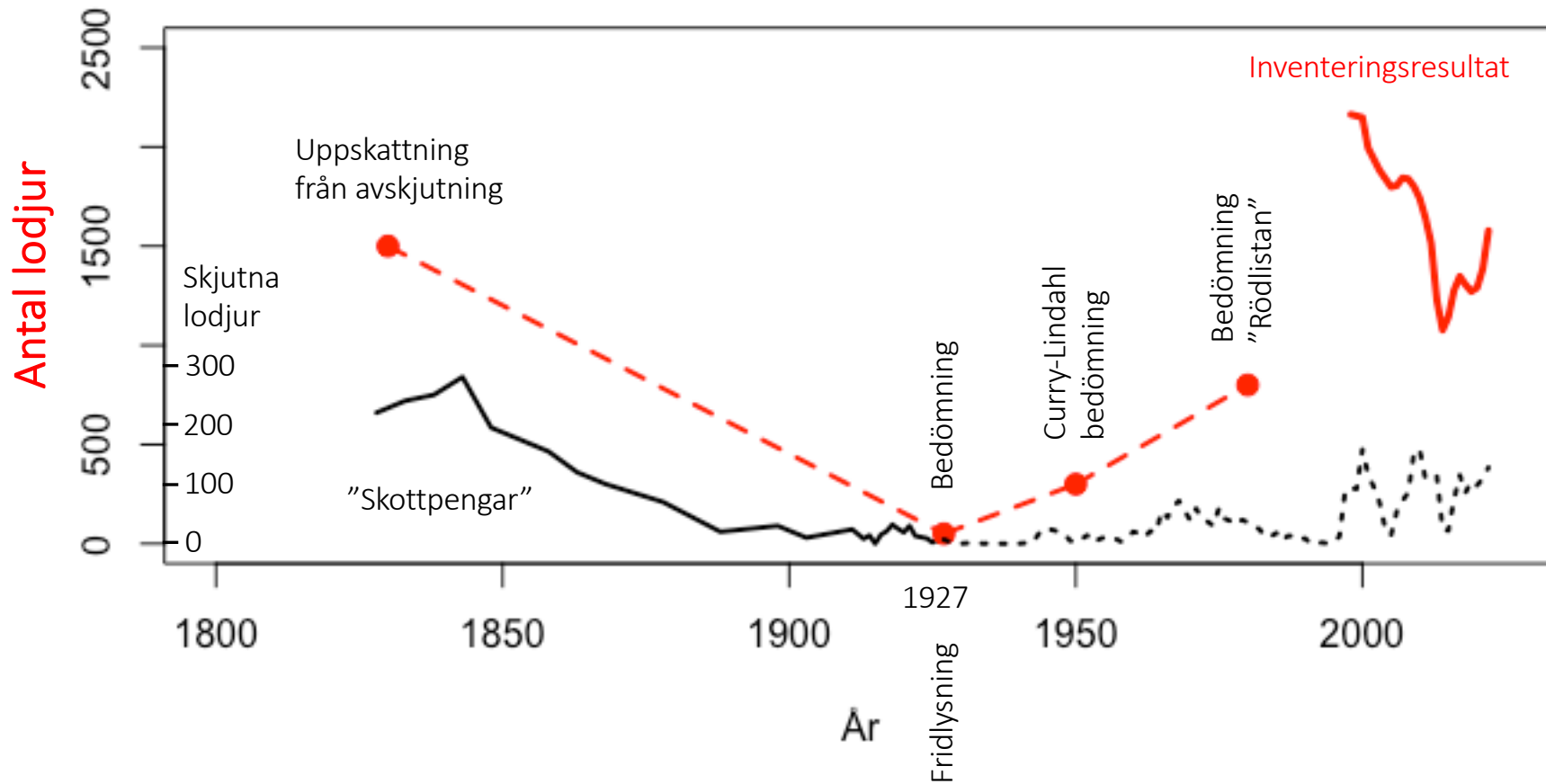
Lodjur – Sverige sedan 1830

Lodjur – Sverige sedan 1830

Lodjur – Sverige sedan 1830

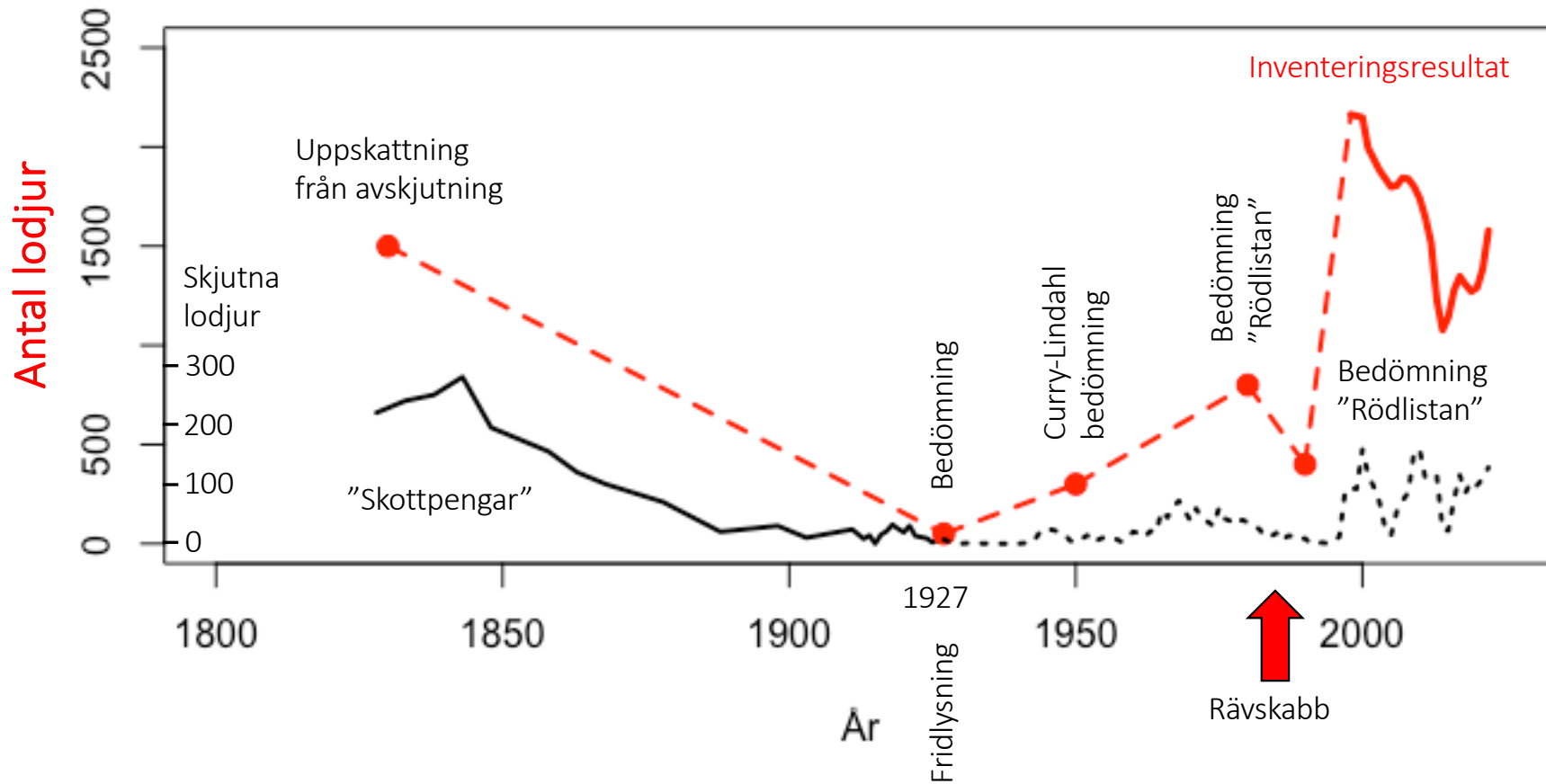
Lodjur – Sverige sedan 1830

Populationen:

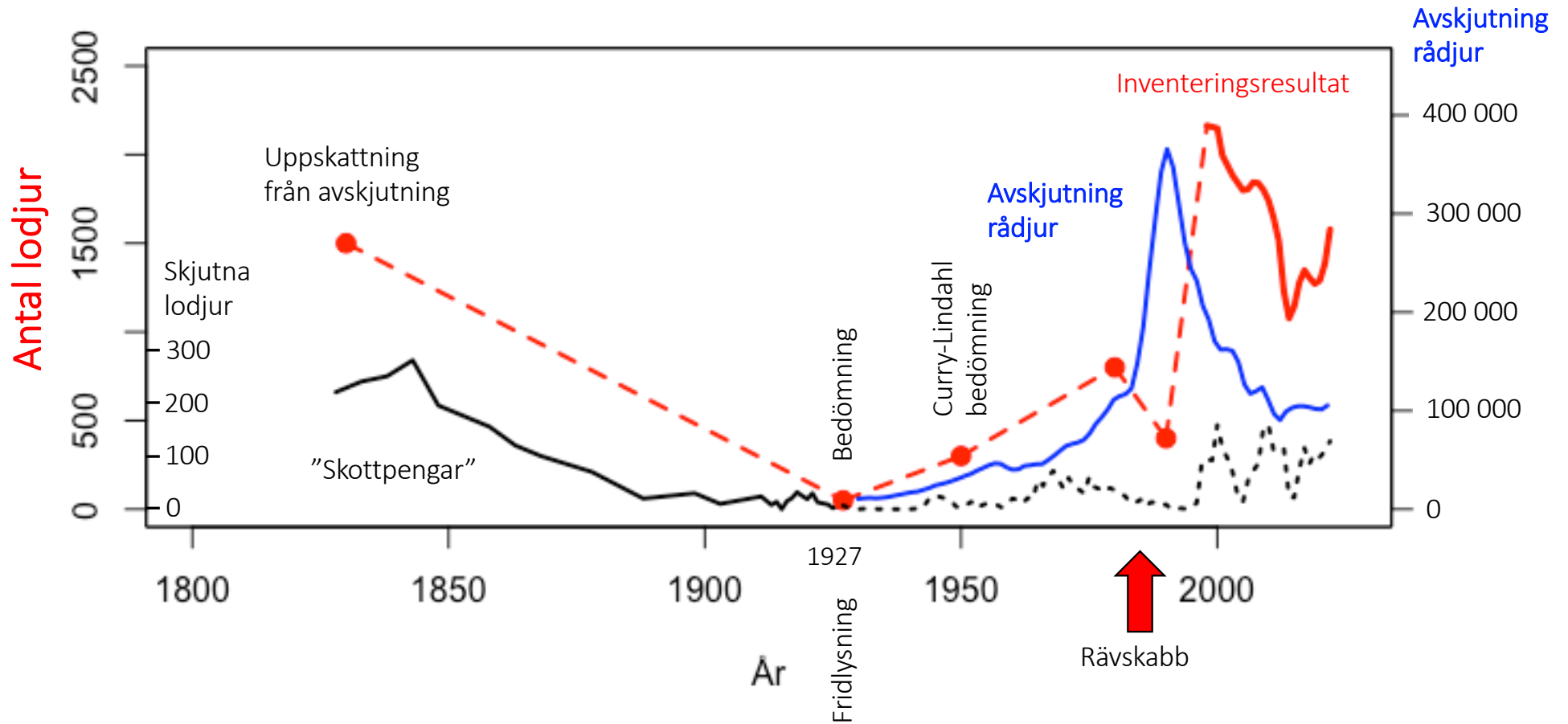
1983, 450 lodjur

1998, 2000 lodjur

Tillväxttakt (λ) = $(2000/450)^{(1/15)} = 1,10$

Lodjur – Sverige sedan 1830

Predationstakt

Lodjurskategori	Rådjur per månad (\pm SE)
Hona med ungar	6.2 ± 0.8
Hanar	4.9 ± 1.3
Ensamma honor	2.7 ± 0.5
“Medel lodjur”	4.7 ± 0.7

Lodjur – rådjur

Dynamiskt och interaktivt

Bergslagen – låg bytestäthet

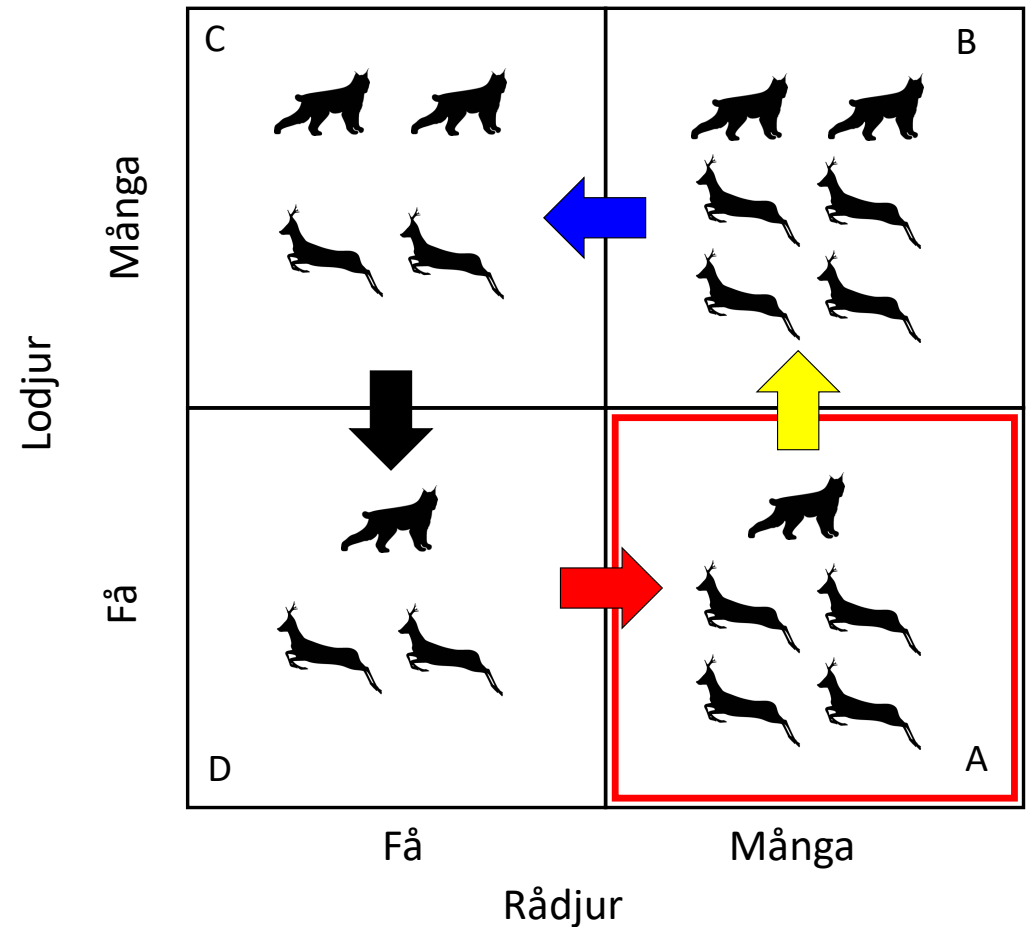
Cykler om 20-30 år mellan topparna

Tillväxttakt i **lodjurspopulationen** beror på:

- rådjurstäthet (mat)
- lodjurstäthet (konkurrens om maten)

Tillväxttakt i **rådjurspopulationen** beror på:

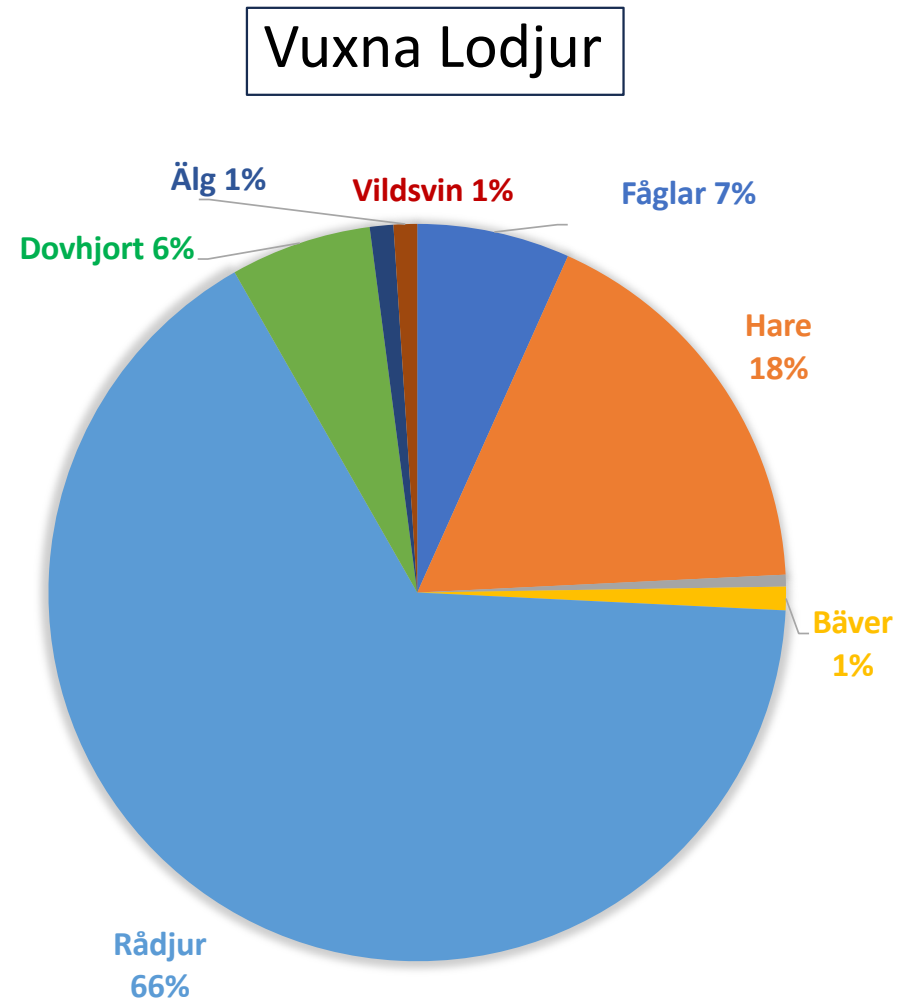
- klövviltstäthet (konkurrens om mat)
- lodjurstäthet (predation)

Bytesval södra Sverige

194 byten (2023 ->)

2/3 rådjur

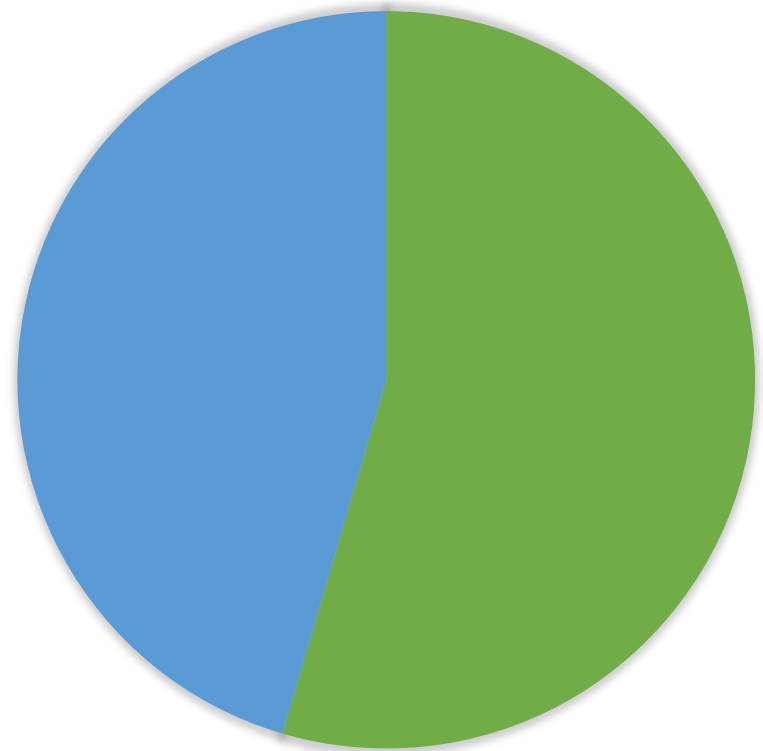
Bytesval södra Sverige

11 byten, en lodjurshona

Brevens Bruk

Rådjur
45%

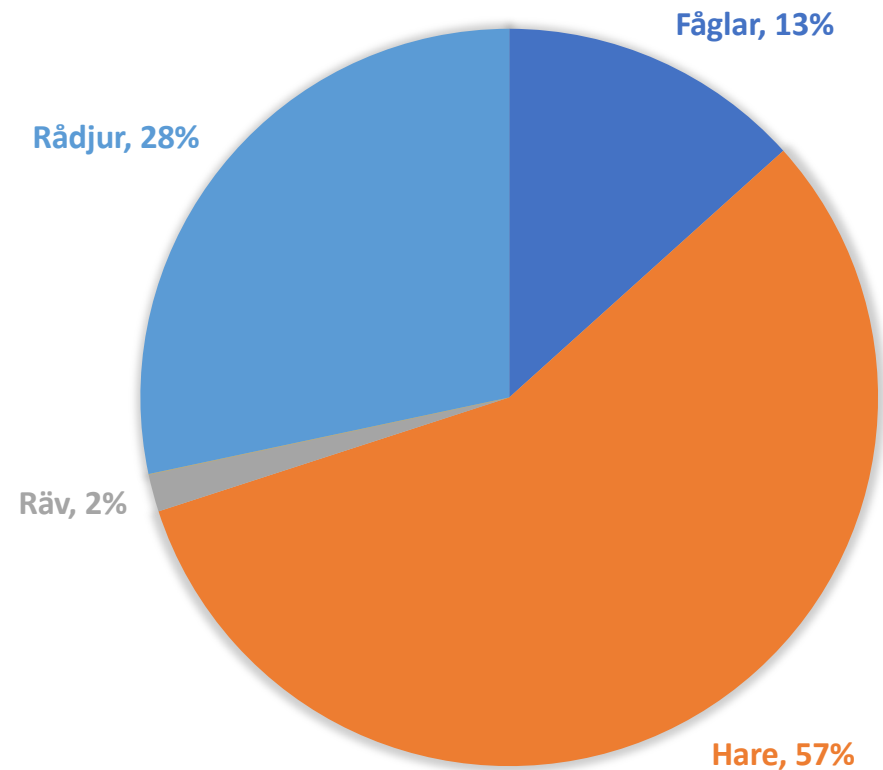
Dovhjort
55%

Bytesval södra Sverige

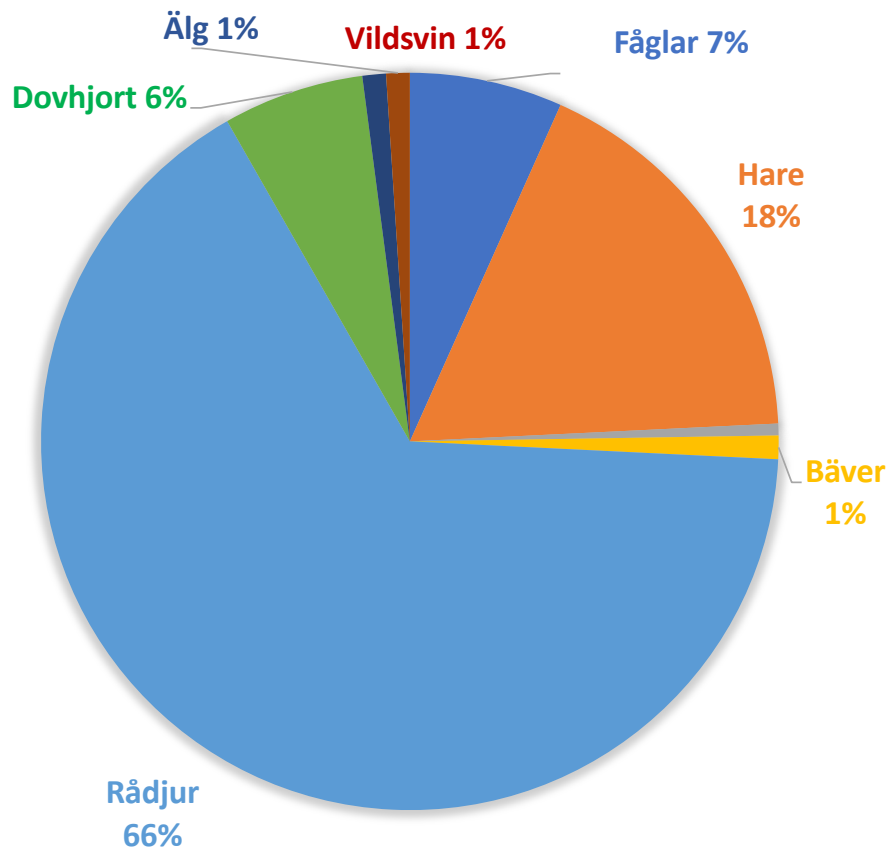
60 byten, tre lodjursungar

När de vågat ta ett rådjur
blir det huvudbytet

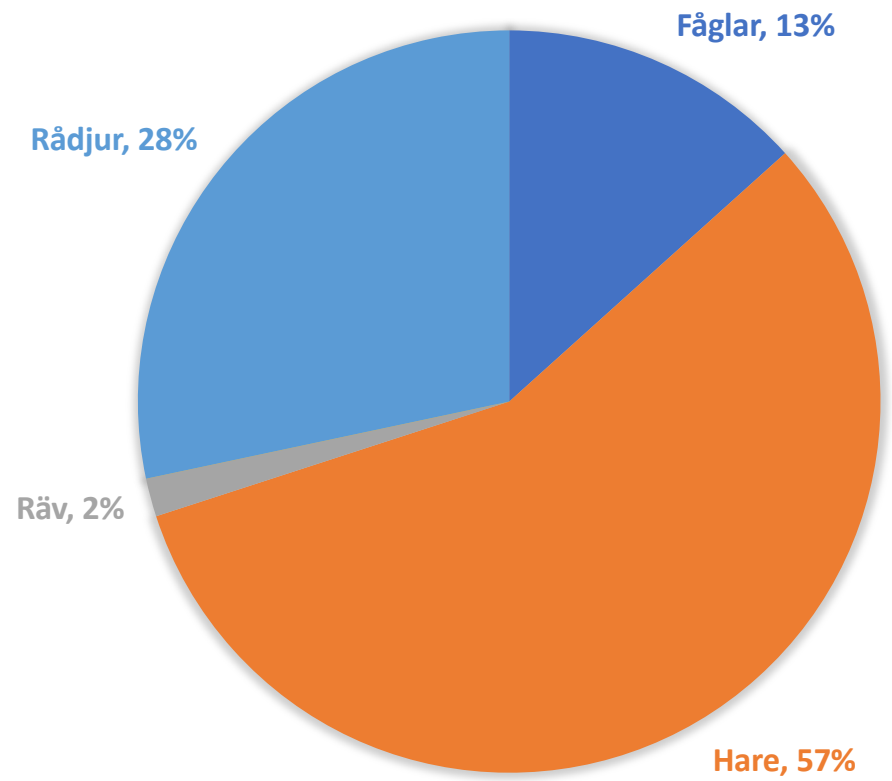
Ungar

Vuxna Lodjur

Ungar

Södra Sverige

Rådjur – optimal storlek?

Rådjuren konkurreras ut vid höga viltstammar (dov, kron, vildsvin)

Övrigt klövvilt kanske upprätthåller lodjurståtheter, ingen populationsreglering

Nationalparker / skyddade områden?

Conservation Letters

A journal of the Society for Conservation Biology

Open Access

LETTER

National Parks in Northern Sweden as Refuges for Illegal Killing of Large Carnivores

Geir Rune Rauset¹, Henrik Andrén¹, Jon E. Swenson^{2,3}, Gustaf Samelius^{1,4}, Peter Segerström¹, Andreas Zedrosser^{5,6}, & Jens Persson¹

¹ Department of Ecology, Swedish University of Agricultural Science, Grimsö Wildlife Research Station, SE-730 91 Riddarhyttan, Sweden

² Department of Ecology and Nature Resource Management, Norwegian University of Life Sciences, P.O. Box 5003, NO-1432 Ås, Norway

³ Norwegian Institute for Nature Research, NO-7484, Trondheim, Norway

⁴ Snow Leopard Trust, 4649 Sunnyside Ave. North, Suite 325, Seattle, WA 98103, USA

⁵ Faculty of Arts and Sciences, Department of Environmental and Health Studies, Telemark University College, NO-3800 Bø i Telemark, Norway

⁶ Department for Integrative Biology, Institute for Wildlife Biology and Game Management, University for Natural Resources and Life Sciences, Vienna, Gregor Mendel Str. 33, A-1180, Vienna, Austria

Samexistens

Sverige är inte unikt dåligt

**Vi har unikt bra inventeringar /
kunskap**

**Vad är ditt / organisationens
mål?**

**Kontraproduktivt att leta
argument**

**Vi måste se till att alla inhemska
arter finns i livskraftiga bestånd**

Samexistens

Hitta en medelväg

**De som drabbas hårdast av
konflikt och motsättningar är
rovdjuren**

Tack för att ni lyssnade!

ZEISS

12/01/2026 10:55:37

